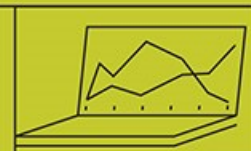
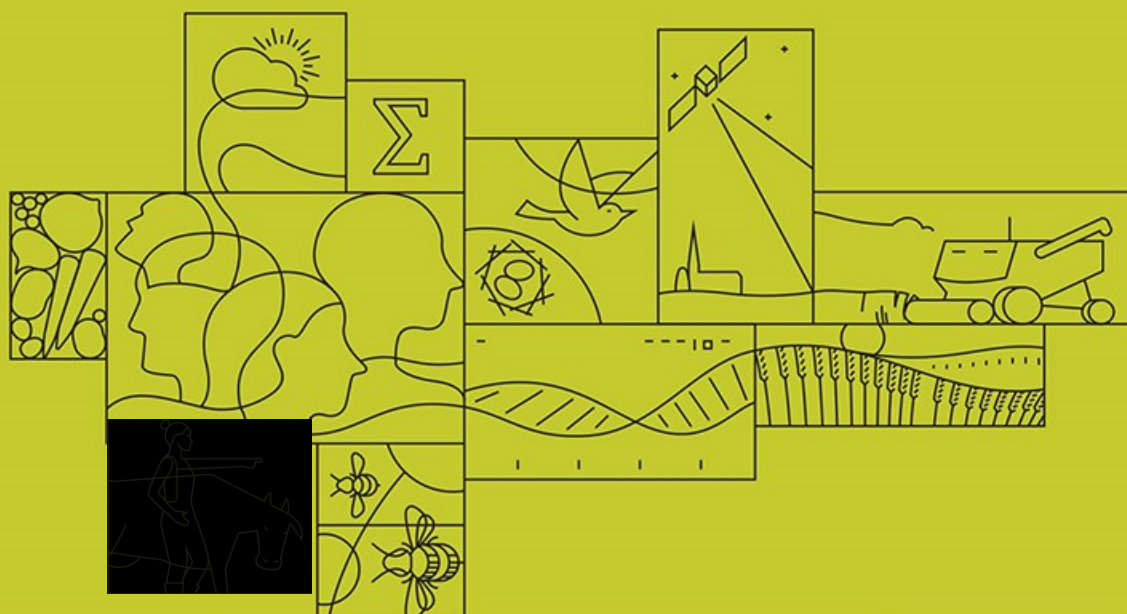

Eesti põllu- ja maamajandusliku teadmussiirde ja innovatsiooni süsteemi (AKIS) iga-aastase rakenduskava täitmise aruanne

1. märts 2024

Tööversioon

Maaelu Teadmuskeskus,
PRIA

Sissejuhatus

AKIS tegevuskava on koostatud Ühise põllumajanduspoliitika (edaspidi ÜPP) 2023-2027 strateegiakava raames seatud ülesannete lahendamiseks. Ülesannete õiguste seadusandlik alus tuleneb Euroopa ÜPP rakendamise seadusest ning selle alusel koostatud Regionaalministri käskkirjast „Teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi arendamise toetuse andmine ning Maaelu Teadmuskeskuse põllumajanduse teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi üldise tegevuskava ja 2023. aasta rakenduskava heakskiitmine (KK nr 74, kinnitatud 30. mail 2023).

AKIS üldise tegevuskava peaesmärk on põllu- ja maamajandussektori lisandväärtuse tõstmine¹.

AKIS on sidus struktuur ja teadmiste liikumine inimeste, organisatsioonide ja institutsioonide vahel, kes kasutavad ning loovad teadmisi põllumajanduse ja sellega seotud valdkondade jaoks.

AKIS tegevuskava elluviimist korraldavad ja juhendavad Maaelu Teadmuskeskuse (edaspidi METK) töötajad, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi PRIA) teenistujad ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi (edaspidi REM) ametnikud.

2023. aastal keskenduti AKIS tegevuskava rakendamise käivitamisele. Viidi läbi töötajate värbamine, osaleti nõuandeteenistuste uue korralduse väljatöötamises koostöös REMiga, algatati strateegilise pikaajalise kavaettevalmistused ning käivitati AKIS brändi disaini protsess. Alustati innovatsiooniteenuste pakkumisega. Alustati mitmes rahvusvahelise projektis osalemisega, mis võimaldab vahendada AKIS võrgustiku toimimise kogemusi ja ammutada ideid teistest liikmesriikidest, kuidas sektori ettevõtjate vajadusi paremini rahuldada. Kuna AKIS tegevusele aluse loovad dokumendid said kinnitatud eeldatust hiljem, osutus mitmete 2023. aasta tegevuskavas kavandatud mõõdikute täitmine ebareaalseks. Nõuandeteenistuse uue korralduse väljatöötamine oli ressursimahukas, toetatavate nõustajate valideerimine algas alles 2024. aastal. Oodatust kauem võttis aega METKi ja PRIA võimalused värvata vajalikke töötajaid/teenistujaid, hangete korraldamine tegevuste tellimiseks erasektorist ning ka REMi õigusloome protsessid.

AKIS tegevuskava rakendamise teave on leitav teemalehel www.metk.agri.ee/akis.

Käesoleva aruande arutelu AKIS nõukogus toimub 15. märtsil 2024.a. ning kokkuleppel REMiga esitatakse Nõukogu tagasiside põhjal täiendatud versioon REMile.

¹ Eesmärk on sõnastatud viidatud käskkirjas (p 1.4). Põllu- ja maamajandussektorina mõistame põllumajandussaaduste esmatootmist, nende töötlemist ja maamajandust

Sisukord

Sissejuhatus	2
AKIS üksuse töökorraldus.....	4
Tegevuste ülevaade	4
Eelarve ülevaade.....	10
Kokkuvõte.....	11
Lisa: Täitmise sisuline ülevaade	12

AKIS üksuse töökorraldus

AKIS üldine tegevuskava sekkumise rakendamiseks koostati 2022. aasta lõpus kogu ÜPP 2023-2027 rakendamise perioodi jaoks ning 2023.a. rakenduskava terve kalendriaasta peale. 30. mail 2023 allkirjastas regionaalminister käskkirja nr 74 „Teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi arendamise toetuse andmine ning Maaelu Teadmuskeskuse põllumajanduse teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi üldise tegevuskava ja 2023. aasta rakenduskava heakskiitmine“. Käskkiri sätestab AKISE elluviimise ülesanded alljärgnevalt.

Regionaalminister allkirjastas temaatilise käskkirja 30. mail 2023.

- AKISE koordineeriva üksuse (ingl.k. *AKIS coordination body*) ülesandeid täidab Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi (REM) teadus- ja arendusosakond (TAO).
- METK ülesandeks AKIS tegevuste raames on tagada sektorile innovatsiooni-, nõustamis- ja teadmussiirde teenuste pakkumine erinevate sektori vajadustele vastavate tegevusformaatide kaudu ja korraldada sektori teadmussiirde-, nõustamis- ja innovatsioonivajaduste seiret, võttes arvesse korraldusasutuse strateegilisi suuniseid. AKISE rakendamisega seotud ülesannete täitmist korraldab METKi ettevõtluse ja innovatsiooni asedirektor.
- PRIA tagab AKISE teabesalve digitaalsete lahenduste väljatöötamise ja arendamise käigushoidmise.

Käesolevas aruandes ei korrata ministri käskkirjas, ÜPP strateegiakava asjakohases sekkumises ning AKIS üldises tegevuskavas sõnastatud ülesandeid ja eesmärke. Konkreetseid dokumente on avalikult kättesaadavad REM dokumendiregistris, METK teemalehel ja pikk.ee veebis².

Tegevuste ülevaade

2023. aastal keskenduti kogu AKIS tegevuskava rakendamise käivitamisele, kuna otsesed kavandatud teenused olid rahastamisel erinevate riigihangete³ jmt kaudu.

Ülevaade 2023.a. tegevustest on esitatud järgnevas tabelis 1 ja pikema selgitusena aruande lisas.

Tabel 1. Ülevaade ellu viidud AKIS 2023. a tegevustest

Tegevus/ Mõõdik	Tulemus
AKIS juhtimine ja tugitegevused.	
Tegevus: töötajate värbamine, tööprotsesside kokkuleppimine Mõõdik: värvatud on AKIS tegevuste juhtimise eest vastutavad isikud ja meeskond	Aasta lõpuks oli tööol on suur osa vajalikust personalist: 7 kuu keskmisena rakendatud 6,4 arvestuslikku töökohta (tööaja ekvivalent). Võrgustiku osakonna juhataja ametikohal püsis inimene neli kuud, teistkordse värbamisega asus osakonnajuhataja tööle veebruaris 2024. Esimene tegevuste kokkuvõte esitati 1. oktoobriks 2023.a.; 2024. aasta tegevuste kavand esitati REMile 1.11 ja 4.12.2023. Üks maksetaotlus METKi poolt PRIAle esitatud.

² Käskkiri REM dokumendiregistris: <https://www.agri.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/dokumendiregister>
ÜPP strateegiakava täistekst (AKISi enim puudutav sekkumine leitav peatükis KNOW(78)) <https://www.agri.ee/euroopa-liidu-uhise-pollumajanduspoliitika-strateegiakava-2023-2027>

METK veebi teemaleht: <https://metk.agri.ee/vorgustikud-innovatsioon/akis/tegevuskava>

Pikk.ee veebi teemaleht: <https://www.pikk.ee/valdkonnad/akis/>

³ Vt seotud riigihangete ja muude protsesside kirjeldust AKIS tegevuskava peatükis 2.3

Tegevus/ Mõõdik	Tulemus
Tegevus: kalendriaasta tegevuste kava koostamine ja esitamine, aruandlus	Uue tegutsemiskorralduse käivitamine tekitas osapooltes erinevaid ootusi, mistõttu ühisosa kokkuleppimine võttis kavandust rohkem aega. Paralleelselt tuli hallata ka käimasolevate nõustamis- ja teadmussiirde tegevusi, mistõttu inimestel puudus piisav ajaressurss panustada arendustegevustesse. Tegevused takistuste kõrvaldamiseks: AKIS METK tiimi tööjaotus on selgemini kokku lepitud, kinnitatud on ametijuhendid.
AKIS nõukogu moodustamine	AKIS nõukogu esimene/ eelistung toimus 1.11.2023. Käsitleti AKIS ülesande vajadust ja ootuste ulatust. Nõukogu kohtumisel tekkis vajadus laiendada koosseisu REM esindaja ning digiteemade eksperdiga. Nõukogu moodustamise käskkirja eelnõu ja töökorra eelnõu koostatud. Lõplik vormistamine toimub peale arutelu AKIS nõukogus märtsis 2024.a. Tegevused takistuste kõrvaldamiseks: ette on valmistatud AKIS nõukogu töökord ja 2024.a. tööplaani eelnõu, mis näeb ette nõukogu regulaarsed kohtumised, võimalikud teemad ja töökorralduse.
Tegevus: pikaajalise AKIS arengukava esmaversiooni koostamine Mõõdik: AKIS pikaajalise arengukava esimene versioon on koostatud	Pikaajalise AKIS arengukava koostamiseks sõlmitud hankeleping OÜ-ga Õnnelemb. Toimused intervjuud ametkondade esindajatega ja dokumentide analüüs. Kava kontseptsioon koostati AKISst enim mõjutavate siseriiklike juba kehtivate laialdase kaasamise läbi koostatud põllumajandus- ja toidusektori strateegiate põhjal. Strateegilise eesmärgi püstitamisel arvestati nendes arengukavades heaks kiidetud ootustega Eesti toidu tootmise tulevikule. Lisaks arvestati eesmärgi püstitamisel Euroopa Liidu roheleppe raamistikuga, eelkõige strateegia 'Talust taldrikule' eesmärkidega. Esialgne versioon esitatud informatsiooniks novembris AKIS nõukogule ja ministeeriumile. Esmaversioon valmib juuniks 2024.a.
Tegevuste seire, sihtrühma vajaduste analüüs Mõõdik: sihtrühma vajaduste kaardistamise käigus on läbi viidud küsitlus ja vähemalt 10 intervjuud	Sihtrühmade vajaduste analüüsimine teostati <u>ÜhendPIP</u> projektide raames. <i>Täpsemalt on võimalik lugeda aruannetest veebilehel https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/</i> Innovatsioonitegevuste kohta kavandatud küsitlus on ette valmistatud, kuid küsitluse korraldamine on hetkel peatatud. Innovatsiooniteenuste vajadusi kogutakse paralleelselt ka ettevõtjate individuaalse nõustamise käigus. Töö käigus ilmnes, et sihtrühmade vajaduste tagasiside on koondunud paljudesse erinevatesse elementidesse – nt teadmussiirde tegevuste aruanded, individuaalsetelt kohtumistel ettevõtjatega saadud tagasiside, erinevad uuringud ja analüüsid. Järjekordse küsitluse korraldamine ettevõtjatele ilma olemasolevat infot analüüsimata oleks sektorile täiendav halduskoormus. Kavandame

Tegevus/ Mõõdik	Tulemus
	luua sektori vajaduste süsteemse seiresüsteemi, mis koondaks ühelt poolt olemasolevad infoallikad ühtsesse tervikusse, võimaldaks tuvasta lüngad ja kavandada seejärel sobivaim andmekogumise viis lünkade täitmiseks. Edasine tegevuskava: 2024.a. juuniks on kavas pakkuda välja seiresüsteemi kontseptsioon, mida arutada sihtrühmade ja AKIS nõukoguga ja 2024. a teises pooles alustada kontseptsioonile vastava vajaduste seirega.
Tegevus: kommunikatsiooni ja turundusstrateegia ning brändi väljatöötamine Mõõdik: koostatud AKIS brändi juhend ning kommunikatsiooni- ja turundusstrateegia. Mõõdik: valminud on koostööplaani maakondlike arenduskeskustega ja inkubatsioonikeskustega	AKISE brändiloomes eesmärgiks oli välja töötada teadmiste ja innovatsiooni süsteemi põhitegevustele vastav, selgelt eristuv, tulevikku vaatav ja jätkusuutlik brändi strateegia, kontseptsioon ja visuaalne identiteet. AKIS brändi riigihanke täitis Velvet OÜ 17. jaanuariks 2024. Bränd rõhutab missiooni kasvatada Eesti toidutootjate konkurentsivõimet paremate teadmiste ja oskuste ning innovaatiliste lahenduste kasutuselevõtu kaudu. Brändiloomes eesmärk on kindlustada, et seda missiooni jagaksid kõik põllumajandussektoris tegutsevad ja seda arendavad asutused ja ettevõtted.. See on osapooltele võimalus tunda oma rolli ning koostöö tähtsust Eesti põllumajanduse ja maaelu edulugudes. AKIS kommunikatsiooni- ja turundusstrateegia koostamine ootas brändi valmimist ning AKIS teenuste ja sihtrühmade väljakujundamist. Koostööplaani AKIS osalistega, sh maakondlike arenduskeskuste ja inkubatsioonikeskustega, arutatakse läbi AKIS strateegiliste tegevussuundade valideerimise käigus ning paralleelselt kommunikatsioonistrateegia väljatöötamisega.
Tegevus: AKIS osakute rakendamise kavandamine	Osakute rakendamise kavandamist juhivad REM, METK ja PRIA osalevad aruteludes. Kokku toimus 2023. aastal viis kohtumist,
Tegevus: rahvusvaheline koostöö Mõõdik: METK on liitunud temaatilise rahvusvahelise organisatsiooniga	METK on EUFRAS liige alates jaanuar 2023. Töötajad osalesid 7 välislahetusel ning arvukatel veebiseminaridel. EL ÜPP võrgustiku töögruppide regulaarkohtumistel ja SCAR-AKIS töökoosolekutel loodi riikidevahelisi kontakte, esitati Eesti kogemusi ning kuulati teisi praktikaid nii AKIS eri komponentide rakendamisel, teabesalvede ülesehitamisel kui ka näiteks noorte põllumajandustootjate väljaõppe teemal. METK osaleb seitsmes AKIS-i toetavas rahvusvahelises projektitaotluses (otsused selguvad 2024). Edu korral võimaldab projektides osalemine tuua Eestisse aktuaalset teavet nii AKIS tegevuste korraldamise kui valdkonna värskemate innovatsioonide kohta. 2027.a. tuleb just Eestis korraldada üks olulisemaid maamajandusliku teabelevi konverentse <i>European Seminar on Extension and Education</i>.
AKISega seotud tegevused muudest vahenditest	Projekt modernAKIS (Euroopa riikide AKIS-vastutajate võrgustik) raames esitletud liikmesriikidele Eesti korraldusmudelit nii suuliselt

Tegevus/ Mõõdik	Tulemus
	kui kirjalikult (nt raport lk 37). Projekti kaudu olemas võrdlusmaterjal erinevate riikide AKIS korraldusest. • Aprillis toimus õppereis Poola koos Soome, Läti ja Leedu nõuandeteenistuste juhtidega. Tähelepanu all olid nõustamisteenused. Poola vastav organisatsioon koos piirkondlike büroodega hõlmab samuti maaeluvõrgustikku, nõuandeteenistust, innovatsiooniteenistust koos projektide hindamisega ning teistele partneritele ürituste korraldamise raha vahendamist. Finantseerimise allikas: METK omavahendid. • Mais õppereis Läti innovatsioonimeetodite rakendamise võimalustest EIP-töörühmade näitel. Õppereisil omandatud kasutatakse innovatsioonimeetodite koolituste korraldamisel 2024. Finantseerimise allikas: METK omavahendid.
Innovatsioon	
Tegevus: innovatsiooniteenistuse kohtumised ettevõtjatega Mõõdik: 20 ettevõtjaga on teostatud individuaalset või grupiviisilist nõustamist;	2023. aastal tehti koostööd 27 ettevõtte ja ettevõtjaid toetava organisatsiooniga. Nimekiri lisas 1. Kohtumistel otsiti vastuseid ettevõtete konkreetsetele väljakutsetele, leiti nende jaoks edasiseks arendustegevuseks vajalikke kontakte või materjale. Organisatsioonide puhul arutati koostöökohti ning teenuseid, mida innovatsiooni-teenistusel on võimalik sihtrühmadele pakkuda.
Tegevus: eesmärgi toetavad sündmused ja rahvusvaheline koostöö Mõõdik: kolm üritust korraldatud	Innovatsioonipäev: droonid, tehisintellekt ja teised uudsed lahendused põllumajanduses toimus 4. detsembril 2023. Osalejad 39, nendest 50% ettevõtjad. <i>Maikuine uuendtoidu teemaline koolitusseminar toimus teisest rahastusallikast. Kuna üritusi toimus teisel poolaastal sektori ettevõtjatele palju, otsustati üritust mõõdiku täitmise eesmärgil mitte korraldada.</i>
Tegevus: konkreetse arendusprojekti algatamine; Mõõdik: üks taotlus või arendusprojekt töös Tegevus: tulundusühistute ja noore põllumajandustootja arenguprogrammid kavandatud	Nõustati uuendtoidu ettevõtteid Gelatex ja Äio Tech projekti ettevalmistamisel, mis aitab muuta uuendtoidu loa taotlemise protsessi läbipaistavamaks ja lihtsamaks (rahastus Accelerate Estonia, projekti orienteeruv kestus 1 a ja maht 100 000 eurot). Nõustatud ettevõtte Nord Tempeh võitis 10 000 EUR EIP Food programmi tootearenduse ja innovatsiooni parendamiseks. Tulundusühistute ja noore põllumajandustootja arenguprogrammide kavandamise ulatus lepitati REMiga kokku. Ühistegevuse puhul jääd individuaalse lähenemise juurde. Noorte toidutootjate programmi kavandamine väljendub 2024. algavates tegevustes (välja töötatud mitme-etapiline koolitus- ja mentorlusprogramm).
AKISega seotud tegevused muudest vahenditest	• 31. mail 2023 toimus Uuendtoidu teemaline üritus väliseksperdiga. Ettevõtteid said lisaks koolitusele ka 1-1 mentor-aega eksperdiga. Rahastus: MES.

Tegevus/ Mõõdik	Tulemus
	- ÜPP/maaeluvõrgustiku innovatsioonivõrgustiku tegevused, sh Network to Innovate veebiseminaride sari ja igakuine infokiri. Rahastus: ÜPP strateegiakava tehniline abi - projekt PREMIERE (koostööprojektide eestvedajate ettevalmistamine) raames <i>Multi-Actor-Approach</i> teadmiste ja kaasamistehnike arendamine, kontakti hoidmine Euroopa Komisjoni esindajatega, makroregiooni võtmeisikutega fookusgruppide korraldamine. Projektis osalemine annab olulise arusaama ja kogemuse mitmepalgelise koostöö algatamise ja hoidmise kohta ning rahvusvahelistes projektides MAA hindamisest. - Euroopa Liidu ÜPP võrgustiku teenindusprojekti kaudu on pidev kiire ülevaade EL tasemel toimuvatest aruteludest, võimalus esitada Eesti näiteid avaldamiseks infokirjades või osalema-esinema üritustel. Rahvusvahelisel tasandil töö tulemusi ja meetodikaid oleme rakendanud oma igapäeva mustritesse, näiteks ürituste sujuvaks korraldamiseks.
Digiarendused	
Tegevus: teabesalve kavandamine, tehnilise tellimuse koostamine Mõõdik: teabesalve tellimuse kirjeldus esitatud AKIS nõukogule heakskiitmiseks; Mõõdik: teabesalve tellimus 2024. aastaks koostatud;	Teabesalve uue tehnilise lahenduse kavandamine algas 2023.a. aasta teisel poolel. Alustati kasutusel olevate veebilehtede andmete analüüsi ja koostöös PRIA Maavärava meeskonnaga jätkub 2024. a uue teabeplatvormi kavandamise eeltöö. <i>Teabesalve kavandamise tööde nihkumine tulenes nõuandeteenuse kliendikeskkonna tööde suuremast mahust.</i> Käivitatud on teabesalve kasutajakogemuse (UX/UI) uuring. Hange avaldatakse 2024. a märtsis ning prototüübi põhiosa valmimine on planeeritud 2024. aasta II kvartali lõpuks. Teabesalve tellimus PRIAle esitatakse 2024 teisel poolaastal.
Tegevus: nõustamisteenuse haldamise keskkonna arendamine Mõõdik: Nõuandeteenuse haldamise keskkond on kasutusvalmis 31. detsembriks 2023	PRIA poolt toimus 2023. aastal nõuandeteenuse haldamise keskkonna mooduli ja nõuandeteenuse osutajate nimekirja andmebaasitabelite loomine. Toimus ka nõuandeteenuse osutajate nimekirja ja nõustajate otsingu vormi funktsionaalsuse äri- ja IT analüüs. METKi poolt toimus arenduste jaoks vajaliku sisendi esitamine ja pidev konsultatsioon, sh muutunud nõuandetoetuse põhimõtete valguses. Keskkond avati 2024. aasta alguses
AKISega seotud tegevused muudest vahenditest	- projekt EU-FarmBook (Euroopa ülese teabesalve rakendamine) konsortsiumi koostumise korraldamine juunis Tallinnas, Eesti esindajate kaasamine teabesalve väljatöötamisse, pidev tagasiside arendustele, platvormi saadikute koolitustel osalemine - maainfo.ee, pikk.ee ja toiduteave.ee haldamine
Nõustamine	

Tegevus/ Mõõdik	Tulemus
Tegevus: nõuandeteenistuse liitumise ettevalmistamine, sh nõustajate valideerimise ja teenuse hinnastamise põhimõtete väljatöötamine Mõõdik: värvatud nõuandeteenistuse eest vastutav isik Mõõdik: kirjeldatud on toetatavat nõuandeteenust pakkuva nõustajate valideerimise kord	Alates juunist 2023 on värvatud nõuandeteenistuse eest vastutav isik, täiskõomusega METKis alates 1.12.2023. Nõuandetoetuse määruse põhimõtteid muudeti drastiliselt augusti lõpus ning kinnitati 29. detsembril 2023. Teenuse hinnastamise põhimõtted kajastati määruses. Nõustajate valideerimise kord koostati 2023, kinnitati 2024. https://metk.agri.ee/vorgustikud-innovatsioon-koolitustegevused/koolitus-ja-nouandeteenistus/info-noustajale Alustati nõustamismetoodika koolituste jaoks rahvusvahelise sertifikaadi CECRA õiguste taotlemisega..
Tegevus: konsulentide ja nõustajatega lepingute sõlmimine Mõõdik: konsulentidega lepingud sõlmitud, kvaliteedijuhtimise süsteemi loomise ettevalmistused tehtud	Rakendatud nõuandetoetuse regulatsioon sai eeldatust oluliselt erinev, see ei näe ette lepingulisi suhteid nõustajatega ega võimalda rakendada kvaliteedijuhtimise süsteemi.
AKISega seotud tegevused muudest vahenditest	• METK kinnitati konsulentide kutse andjaks ka järgmiseks perioodiks, kuni 21.11.2028. • Esitatud taotlus nõustajate järelkasvuprogrammi riigihanke täitmiseks, METK kvalifitseeriti septembris 2023.a., kutse dialoogi esitati 2024. • konsulentide rakendamine Climate Farm Demo ning Climate Smart Advisors projektides (kliimateadlike põllumajandustootjate ning nõustajate võrgustikud) algas 2023. aasta lõpus ning hoogustub 2024
Teadmussiire	
AKISega seotud tegevused muudest vahenditest	Teadmussiirde tegevused toimusid ÜhendPIPi projektide (riigihangete 222076 ja 257107) raames. Ülevaade toiminust leitav aruannetes: https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/ Võrgustiku osakonna eestvedamisel telliti või viidi ellu 37 üritust, anti välja 8 taskuhäälingut, koostati veebiartikleid ja käsiraamat.

Eelarve ülevaade

AKIS sekkumise eelarve (17 miljonit eurot) jaotus on kirjeldatud ÜPP strateegiakava eelarvetabelites, ministri käskkirjas ning üldise tegevuskava peatükis 5. Ülevaade 2023.a. kavandatud eelarvest ja selle täitmisest on esitatud tabelis 2 ning detailsemalt tabelis 3.

Tabel 2. AKIS tegevuskava eelarve koondülevaade.

Tegevus	Perioodi eelarve	2023 eelarve	2023 tegelik
AKIS üksuse tegevuskulud METKis	5 500 000 €	520 500 €	252 467 €
PRIA digi-arendused	1 500 000 €	335 150 €	41 530 €
Teadmussiirde tegevused	8 200 000 €		
AKIS osakud	1 800 000 €		

Tabel 3. AKIS eelarve jaotus ja täitmine 2023. aastal .

Tegevuskulud		Kavandatud METKi tegevuskulu	Tegelikud METK kulud, koos km	Kavandatud PRIA kulud	Tegelikud PRIA kulud
1.	Töötajate palgakulud	360 000	170 147	98 000	35 462
2.	Eksperttasud	35 000	13 800	7 000	
3.	IT tark ja riistvara	15 500			
4.	Töötajate lähetused, täiendkoolitused, transport jm	30 000	6 575	150	
5.	Teavitamine ja avalikustamine	30 000	30 648		
6.	Sündmuste korraldamine	50 000	5 775		
7.	Digiarendused äritellimuse alused			230 000	6068
8.	Üldkulu		25 522		
Kokku		520 500	252 467	335 150	41 530
Täitmise osakaal		49%		12%	

Kokkuvõte

AKIS üldise tegevuskava rakendamine toimub aastatel 2023 kuni 2029.

AKIS on ökosüsteem, eelduslikult

- tagab toimiva infovoo tootjate ja teadlaste vahel,
- muudab kättesaadavaks ajakohase teabe innovatsiooni ja uusima teadusinfo kohta ning
- tagab nõustamisteenuse pakkumise
- riigile olulistes valdkondades võrdsetel alustel ja ühtlase kvaliteediga üle kogu Eesti, arvestades erinevate piirkondade vajaduste ja võimalustega.

AKIS tegevuskava on koostatud Ühise põllumajanduspoliitika (*edaspidi ÜPP*) 2023-2027 strateegiakava raames seatud ülesannete lahendamiseks. **AKIS üldise tegevuskava peaesmärk on põllu- ja maamajandussektori lisandväärtuse tõstmine.**

2023. aastal keskenduti kogu AKIS tegevuskava rakendamise ettevalmistamisele, kuna enamik otseseid kavandatud teenuseid on veel rahastamisel muudest allikatest. Tegevusi hakati ellu viima järk-järgult, vältides olukorda, kus sarnase olemusega tegevust rahastataks erinevatest allikatest. Töö süsteemi arendamise nimel käis METKis varemgi – meil on kogemus sarnaste põhimõtete elluviimisel **maaeluvõrgustikuna** ning **teadmussiirde** programmide (PIPide) koordinaatorina. METK on põllumajanduse ja maamajanduse teabesalve www.pikk.ee peamine partner portaali sisu täiendajana. Hoo sai sisse **innovatsiooniteenistus**. 2024. aastal jätkub tegevuste seadistamine, teenusdisain ja digiarendused. Oluline muutus on **nõuandeteenistuse** tegevuse algus ning **pikaajalise** kava esmaversiooni valmimine juunis 2024

Võrreldes Eesti maaelu arengukava eelmiste perioodide rakendamise korraldusega väiksemate meetmete kaudu on komponentide kokku toomine AKIS sekkumisse suur ülesanne ja tõsine risk. Kõigi asjaosaliste jaoks on oluline säilitada seniste edusammude tulemused ning jätkata usalduse kasvatamist ning koostöö tõhustamist erinevate osapoolte vahel. Otsustava tähtsusega süsteemi elujõulisuse jaoks on gruppide omavaheline järjepidev suhtlemine, usalduse kasvatamine.

Rakenduskavas seatud ülesannete täitmist mõjutasid nii METK ja PRIA võimalused värvata vajalikke töötajaid/teenistujaid ning korraldada hankeid tegevuste tellimiseks erasektorist kui ka REM õigusloome. AKIS tegevuskava rakendamise alguse viibimine, raskused personali värbamisega (sh piiratud eelarve tingimustes), nõuandetoetuse õiguslike aluste muutumine (vähenes AKIS üksuse võimalus nõustamisteenust toetada) on vähendanud esimese tegevusaasta tulemuslikkust.

Kokkuvõtvalt on AKIS tegevuskava täitmise plaanid endiselt asjakohased, tegevuste elluviimise tähtaegadest kinnipidamine on takerdunud mõningal määral ning on võimalik 2024.a. jooksul korrigeerida.

Lisa: Täitmise sisuline ülevaade

Sihtrühmade vajadused

Kooskõlas strateegilistes dokumentides kirjeldatuga järgib, jälgib ja hindab AKIS üksus sihtrühma vajadusi, sh küsib tagasisidet, selgitab välja ettevõtjate ja organisatsioonide tähelepanekuid vajaduste kohta, jälgib rakenduslike uuringute tulemusi jmt.

Sihtrühmade vajaduste analüüsimine teostati teadmussiirde pikaajalise programmide (ÜhendPIP-1 ja ÜhendPIP-2) projektide raames. Täpsemalt on võimalik lugeda projektide aruannetest veebiehel <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/>. Ka AKIS 2024. a tegevuste planeerimisel on suureks sisendiks nende projektide nõukogude ja tegevuste tagasiside.

Sihtrühmade innovatsioonivajaduste kaardistamisega alustati ettevõtete nõustamiste käigus, käimas on teabe süstematiseerimine. Algselt kavandatud innovatsiooniküsitluse korraldamine nihkus 2024. aastasse, küsimustiku kooskõlastamise vajaduse tõttu.

Töörühmad ja nõukogu

AKIS nõukogu ametlik moodustamine viibis koosseisu läbirääkimiste tõttu. Nõukogu esimene /eelistung toimus 1. novembril 2023. Nõukogu esimesel kohtumisel arutati saadud ülesande ulatust ja nõukogu rolli ning arutati pikaajalise kavandamise fookust.

Temaatiliste töörühmade, sh ideegrupi tegevus hoogustub pikaajalise arengukava arutelude raames 2024. aastal. Töörühmade valikuprintsiipe esitati ministeeriumile jaanuaris 2024.

Töörühma mõeldakse eelkõige väliste partneritega seotud ja mitmel korral/aastal kokku saava töörühmana. Iga töörühma jaoks kinnitatakse eestvedaja METKist ning tugiisikud. Arutelust tulevad konkreetse tegevused (koolitused vm), aga ka lobitööd (ettepanekud õigusloomesse, arutelud teise haldusalaga (EIS, HTM). Teemanäide digitaliseerimine hõlmaks suurandmeid, satelliit-andmete kasutamist, digilahenduste võrdlust, uute tööriistade vajadust ja võimalusi. Teemanäide looduskeskkond või kliima (biomajandus) hõlmab kindlasti arutelu terminoloogiast, st kliimamuutused võrdsustatakse süsiniku sidumisega, aga seal on nii palju enamat. Töörühmade arutatakse AKIS tegevuste sisulist ja põhimõttelist korraldust sihtrühmade vajaduste rahuldamiseks ning iga osapoole rollide täitmist AKIS terviküsteemis. Kõikide töörühmade tulemeid valideeritaks AKIS ülese ideegrupi kohtumistel

AKIS pikaajaline arenguvisioon

Suurte ülemaailmsete ja EL tulevikuväljakutsete adresseerimiseks on vajalik AKIS pikaajalise arenguvisiooni väljatöötamine. Strateegilist teabe-vahetust tuleb korraldada koostöös erinevate organisatsioonide ja huvirühmadega ning vajalik on kõigi asjassepuutuvate osapoolte selge arusaam AKIS olemusest ja oma rollist, õigustest ja kohustustest AKIS tegevuste kavandamisel ja elluviimisel. .

METK algatas AKIS pikaajalise arenguvisiooni väljatöötamise 2023. aasta juulis, esimesi versioone tutvustati AKIS nõukogule ja REMile 2023. aasta lõpus.

AKISE bränd ning kommunikatsiooni- ja turundusstrateegia

AKISE brändimise riigihanke tööprotsessis defineeriti OÜ Velvet toel ära brändi fookus. Brändi missioon on innovatsioon Eesti põllumajanduses tänu arusaadava, erapooletu ja asjakohase teabe liikumisele teadusasutuste ja põllupidajate vahel Eestis ja kogu maailmas. Brändi töövahendid anti üle 2024 jaanuaris.

2023. aasta juulis töötas METK välja AKISE kommunikatsiooni- ja turundusstrateegia kavandi. Kavandi arendamine jätkub 2024.a. paralleelselt AKIS teenuste arendamisega (sh sihtrühmade ja neile loodavate väärtuspakkumiste kokkuleppimine).

Rahvusvaheline koostöö

Alates 2023 hoogustus Eestis AKISE suunaline rahvusvaheline koostöö nii organisatsioonide vahelise koostöö kui ka projektide vahendusel. Eestit on rahvusvahelisel maastikul märgatud, sagenenud on koostööpäringute arv (nii külastuste võõrustamiseks kui ka artiklite pakkumiseks).

METK on rahvusvahelise nõuandeorganisatsioonide liidu EUFRAS (*European Forum of Rural Advisory Services*) liige alates jaanuar 2023. METK on aktiivne mitmetes AKISi toetavates Horisont Euroopa projektides (EU FarmBook, PREMIERE, Climate Farm Demo, Climate Smart Advisors ja modern AKIS, vt <https://metk.agri.ee/meist-uudised-kontakt/projektid>).

AKIS üksuse töötajad osalesid erinevates rahvusvahelistes töörühmades, sh ÜPP üldkogu ja selle alltöörühmad, põllumajandusteaduste komitee AKIS alltöörühmas ning EL ÜPP võrgustiku (EU CAP Network) temaatilistel kohtumistel või töörühmades.

Kohtumisel '1st Northern European "4 per 1000" regional meeting' ja õppereisil Seemneliiduga Rootsi loodi kontakte taastava põllumajanduse eestvedajatega ning seemnekasvatajatega. Loodi riskkontakte projektide [COCREADO](#), PREMIERE ja i2connect saadikute (national ambassador) tegemiste, arusaamade ja eesmärkide vahel.

Juulis Prantsusmaal toimunud 26. teabelevi rahvusvahelise üritustesarja ESEE (*European Seminar of Extension Education*) konverentsil otsustati, et konverents toimub 2027. a Eestis. Teaduskonverentside sari ESEE teadmussiirde ja nõustamise metoodilise korralduse kohta toob kokku metoodikad ja praktikad üle terve maailma (mitte vaid Euroopast), andes õppimiskohti alates strateegilisest planeerimisest (*foresight*) kuni koolituste praktilise korraldamiseni (*serious games*).

Novembris külastasid METKi, REMi ja PRIAt TAIEX missiooni raames ametnike ja teadlaste delegatsioon Põhja-Makedooniast, nädala jooksul tutvustasime neile Eesti AKISE rakendamise kogemust (sh ettevõtete külastused).

2023. a novembri lõpus toimus Tallinnas Euroopa Komisjoni Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika võrgustike kohtumine "Riiklikud maaeluvõrgustikud ja innovatsioon". Kohtumisel loodi alus jätkuvaks innovatsioonialaseks koostööks liikmesriikide võrgustike ja Euroopa Liidu ÜPP võrgustiku vahel. Kokkusaamisel vahetati põllu- ja maamajandusliku teadmussiirde ja innovatsiooni süsteemi juurutamise ning põllumeeste ja toidutöötajate toetamise kogemusi. METK tutvustas kohtumisel Eesti AKIS rakendamise kogemust ning edulugu Põhja-Balti maaeluvõrgustike koostööst, tuues esile sündmustesarja "Network to innovate" algatamise ja korraldamise.

Innovatsiooniteenistus

2023. alustati innovatsiooniteenistuse arendamist põllu- ja maamajanduse ettevõtjate jaoks. Innovatsiooniteenistuse üksuse töö on alanud, kõik eeldatud töökohad ei ole siiski täidetud. Värbamine jätkub kui innovatsiooniteenuste fookus on selgemalt kokku lepitud. Toimunud on mitmed arutelud, et selgitada innovatsioonitegevuste ulatust, sisu ja sünergiat (maaeluvõrgustiku panus, nõuandeteenistuse osa, AKIS sekkumise innovatsioonitegevused, rahvusvahelised projektid jm). Innovatsiooniteenistuse kohta METKi [kodulehel](#).

Aasta jooksul sai osaletud erinevatel üritustel ja loodud esmakontakte ettevõtjate ja organisatsioonidega. Aasta lõpuks oli koostööd tehtud ja konsulteeritud 27 ettevõtja ja ettevõtjaid toetava organisatsiooniga.

Loetelu:

1. Äio tech	7. Nord Tempeh	13. TÜ Ühinenud Seafarmid
2. Gelatex	8. Matogard	14. MTÜ Liivimaa Lihaveis
3. The Naturist	9. eAgronoom	15. TÜ Muhu Liha
4. Silklytics	10. Saaremaa Piimatööstus	16. Accelerate Estonia
5. Paul-Tech	11. TÜ Saaremaa Siga	
6. Kappazetta	12. TÜ Viru Liha	

17. Pärnumaa arenduskeskus	20. Eesti Noortalunikud	24. Mullaklast
18. Eesti Seemneliit	21. PRIA	25. Piimaklast
19. Põllumeeste ühistu Kevili	22. EPKK	26. AgroDroon
	23. Eesti Talupidajate Keskliit	27. EAS

2023. aastal sai korraldatud kaks üritust, AKIS eelarvest üks. 31. mail toimus uuendtoidu teemaline üritus „Uuendtoidu Masterclass“ ning 4. detsembril toimus AI ja droonide fookusega Innovatsioonipäev. Sektori ettevõtjate poolt on tulnud sõnum, et üritusi on palju ning pigem teha neid suunatud ja tugeva vajaduse olemasolul. Lisaks on teretulnud organisatsioonidega koostöös tehtavad üritused (näiteks mõnel messil olla üritusega kaasatud). Kuna vajaduste kaardistamine oli veel poolik ja konkreetne teema tol hetkel puudus siis sai otsustatud, et üritust mõõdiku pärast korraldama ei hakka.

4. detsembril toimunud [Innovatsioonipäeva](#) esimene pool andis ettevõtjatele ülevaate METKist ja innovatsiooniteenistuse võimekusest. Päeva teise poole üks töötuba tutvustas AI-d, selle võimalusi ja võimekust ettevõtjate igapäevaelu lihtsustamiseks. Teises töötoas tutvustas Eesti esimene suurte põllumajandusdroonide maaletooja DJI Agras droone ja potentsiaalseid kasutusvõimalusi. Ürituse tagasiside oli ülimalt positiivne.

Sihtrühmade innovatsioonivajaduste kaardistamist sai mitteformaalselt tehtud kogu aasta jooksul. Memode ja märkmete kujul on erinevad soovid ja vajadused 2024. aastaks olemas, 2024 toimub vajaduste süstematiseerimine kogu AKIS üksuse kohta.

Nõuandeteenistus

Kuna alates 2024. aastast on põllu- ja maamajandusliku **nõuandeteenuse** koordineerimine METKi ülesandeks, toimus 2023. aastal uuele nõuandeteenuste arhitektuurile ülemineku ettevalmistamine.

Nõuandeteenistuse METK-iga liitumise ettevalmistamiseks viidi kevad-suvel läbi hange nõuandetoetuse regulatsiooni õiguslikuks analüüsiks ja lepingulise baasi loomiseks suhetes nõustajatega. Tellimuse aluseks võeti nõuandetoetuse määru tööversioon, mis osutus ennatlikuks, kuna määru lõppversioon erineb oluliselt varasemast tööversioonist kogu nõuandesüsteemi korralduses. Vastavalt uuele nõuandeteenuste arhitektuurile puudub nõuandeteenuste osutamisel alates 2024. aastast üks keskne asutus ning nõuandetoetust taotlevad PRIA-lt nõustajad ise. Seoses sellega puuduvad edaspidi lepingulised suhted METK-i ja nõustajate vahel (küll aga võib nõuandeteenuse osutajaks olla ka METK). METK-i oluliseks rolliks on arendada nõustajate pädevust koolituste, teabevahetuse ja digitaalsete tööriistade toel, samuti valideerida nõustajate nimekirja kandmist taotlevate isikute pädevust nõuandeteenuste osutamiseks.

AKIS tegevuskavast väljaspool toimuvate, kuid temaatiliselt sellega seotud kõrvaltegevustena esitas METK 2023-ndal aastal:

a) SA Kutsekojale taotluse konsulentide kutse andja õiguste saamiseks järgmiseks 5 aastaks. Toiduainetööstuse ja põllumajanduse kutsenõukogu otsus konsulendi kutse andja õiguste kohta kehtib kuni novembrini 2028.

b) PRIA-le taotluse nõustajate järelkasvuprogrammi riigihanke täitmiseks. Läbirääkimised hanke täitmise täpsemate tingimuste osas toimuvad 2024. aasta alguses ning programmi tegevused viiakse ellu 2024. – 2025. aastal.

Nõustamismetoodika koolitustre rahvusvaheliselt tunnustatud ja üle Euroopa laialt kasutatava sertifikaadi CECRA (*Certificate for Consultants in Rural Areas*) õiguste saamise protsessi esimene etapp on läbitud, teine lõpetamisel. METKil on CECRA sertifikaatide regionaalse tunnustusasutuse õigused, välja valitud koolitusmoodulite pakkuja õiguste saamine on vormistamisel. Nõustajate koolituste 2024. aasta kava koostamine toimub 2024. aasta alguses.

REM tegi METKile ettepaneku 2022. aasta teenusdisaini programmi tulemusena valminud kahe programmi elluviimiseks kas AKIS sekkumise või Teadmussiirde programmide raames. Nii **ühistegevuse** teemalise tootjaorganisatsioonide arenguprogrammi kui ka **noorte toidutootjate arenguprogrammi** põhimõtete läbitöötamisega on METKis alustatud.

Noortele toidutootjatele suunatud inkubatsiooniprogrammi ettevalmistamine on lõpujärgus. Programm on suunatud alustavatele põllumajandustootjale eesmärgiga suurendada põllumajandusliku tegevusega alustava noore baastadmiseid ja oskuseid. 12-kuulise programmi raames pakutakse osalejale põllumajandus- ja toidusektoris ettevõtluse alustamiseks toetavaid koolitusi, mentori tuge tegevuste planeerimisel ja elluviimisel, kontaktvõrgustiku loomise võimalust, Eesti-sisest õppereisi tutvumaks parimate praktikatega. Programmi eeldatav algusaeg on 2024. aasta märtsikuus. Programmi ettevalmistamisel on olnud tihe koostöö ministeeriumiga.

Ühistegevuse arenguprogrammi läbirääkimistel REMiga lepidi, et tegemist on eelkõige individuaalse teenusega olemasolevatele ühistutele kasvamiseks ning selle elluviimine lahendati 2023 ÜhendPIP-1 projekti raames. Sellisest lahendusest siiski ei näi piisavat ning programm kaalutakse 2024. aastal veelkord läbi.

Digiarendused ja teabesalv

2025. aasta jooksul on plaanitud töösse rakendada digitaalne teabeplatvorm „**teabesalv**“, võttes aluseks vähemalt seniste pikk.ee, maainfo.ee ja toiduteave.ee kogemusi ning PRIA eeltööd maavärava kontseptsiooniga. 2023. aastal alustati eelpool toodud portaalide andmete analüüsi ja koostöös PRIA Maavärava meeskonnaga jätkub 2024. a uue teabeplatvormi kavandamise eeltöö.

Teabesalve arendustööde aluseks on kirjalik äritellimus ning prototüüp, mis tellitakse raamhanke "Kasutajaliidese (UI) ja kasutajakogemuse (UX) analüüs, disain ning prototüübi loomine" raames 2024. aastal. Hanke eesmärk on leida 24-kuuks raamlepingu partner, kes loob prototüübi uuele veebilehele, mis seob üheks tervikuks hetkel olemasolevad ja eraldiseisvad veebilehed pikk.ee ja selle alamdomeeni teabesalv.pikk.ee, maainfo.ee ning toiduteave.ee. Hankedokumendid on ettevalmistatud. Hange avaldatakse 2024. a märtsikuu jooksul ning prototüübi põhiosa valmimine on planeeritud 2024. aasta II kvartali lõpuks. Prototüüp põhineb kaasavate meetodite abil läbi viidud kasutajakogemuse- ja kasutajaliidese analüüsil, uue veebilehe kasutajatest lähtuval struktuuril ning disainil. Peale prototüübi põhiosa valmimist, on plaanis teostada arenduse hange, et arendusega saaks alustada 2024 III kvartali lõpus või IV kvartali alguses.

Nõuandeteenuse keskkonna väljaarendamine on alanud. Nõuandeteenuse osutajate nimekirja ja nõustajate otsingu vormi funktsionaalsuse METKi äritellimus on PRIA-le esitatud. PRIA on koostanud äritellimuse alusel IT analüüsi ja arendustöödega on alustatud. PRIA e-teenusesse on valminud nõuandeteenuste moodul ja loodud on nõuandeteenuste osutajate nimekirja andmebaasitabelid. Arendustööd jätkuvad 2024. aastal.

Teadmussiire

Alates 2024. aasta teisest poolest algab teadmussiirde **programmide** tegevuste üleviimine AKIS sekkumise raamistikku, suurem muutus toimub 2025. aastal. Nagu oli ette teada, ei ole teadmussiirde tegevuste ületoomiseks AKIS sekkumise raamidesse suuremaid arenguid toimunud käimasolevate riigihangete kaudu toimivate programmide tõttu. Teadmussiirde tegevuste kavandamise ja ellu viimise uute põhimõtete laiapõhjaline arutelu, kokkulepete sõlmimine ja tulemuste esitlemine toimuvad 2024. aastal. Samuti tegeletakse 2024. aasta jooksul tegevuste valikuga, sh arvestades sihtrühma laienemist tarbijani.

Alates 2024. aastast on ootus **AKIS osakute** rakendamise võimekuse ja vajaduste eelhindamise võimekuseks. Esmased arutelud REM juhtimisel on toimunud.